

**ALMANAHUL „FLACĂRA” ȘI REVISTA „FLACĂRA”: O ANALIZĂ
COMPARATIVĂ A ROLULUI CULTURAL ȘI POLITIC ÎN CONTEXTUL
REGIMULUI SOCIALIST**

„FLACĂRA” ALMANAC AND „FLACĂRA” MAGAZINE: A COMPARATIVE
ANALYSIS OF THE CULTURAL AND POLITICAL ROLE IN THE CONTEXT OF THE
SOCIALIST REGIME

DOI: [10.56177/AUA.PHILOLOGICA.3.26.2025.art.14](https://doi.org/10.56177/AUA.PHILOLOGICA.3.26.2025.art.14)

Prof. drd. MAGDALENA CHITIC
Universitatea „Vasile Alecsandri” din Bacău

Abstract: *This paper provides a comparative analysis of two significant publications under Nicolae Ceaușescu's regime: Almanahul „Flacăra” and Revista „Flacăra” from the year 1989. These publications, both under state control, played pivotal roles in shaping public perception and promoting the regime's ideological agenda in the final stages of Ceaușescu's rule. Through a detailed examination of their content and function during this critical period, this study explores how both publications contributed to the preservation of the regime's image, despite mounting social unrest and the imminent revolution. In 1989, Romania was at a breaking point, with economic collapse, widespread shortages, and a growing dissatisfaction with Ceaușescu's totalitarian rule. Almanahul „Flacăra” and Revista „Flacăra” were crucial vehicles of the regime's propaganda, aiming to maintain the illusion of a prosperous and stable socialist state. The Almanahul „Flacăra” of 1989, a yearly almanac, continued the narrative of economic success, highlighting industrial achievements and presenting an idealized version of Romania's socialist future. It portrayed the country as advancing towards prosperity under the guidance of Ceaușescu, ignoring the dire realities faced by the population. Through grandiose language and selective presentation of facts, the almanac was a key tool in maintaining the state's narrative of success. On the other hand, Revista Flacăra – a monthly literary and cultural magazine – adopted a more subtle approach to supporting the regime. While it continued to glorify the socialist system and Ceaușescu's leadership, the magazine also reflected the growing contradictions within the regime. Though still upholding the official narrative of progress, Revista „Flacăra” included elements that subtly hinted at the frustrations and contradictions of life under communism. This included cultural articles that, while promoting national pride and socialist values, occasionally reflected the underlying tension and dissatisfaction present in Romanian society. Despite its ideological alignment, the magazine's intellectual contributors sometimes employed allegorical or metaphorical language to critique or question the state's policies, though these expressions remained within the boundaries allowed by the censorship apparatus. This paper also analyzes the role of these publications in the broader context of cultural manipulation and ideological control. The regime's use of media and culture as instruments of control was central to maintaining its authority. Almanahul „Flacăra” and Revista „Flacăra” were not merely publications but part of a larger strategy to shape the collective consciousness, glorify the socialist project, and promote the personality cult of Ceaușescu. Both publications exemplified the state's manipulation of cultural output to create a narrative of unity, progress, and national pride, designed to suppress dissent and foster loyalty to the regime. The analysis reveals that, while these publications were undeniably part of the regime's propaganda machinery, they also provided a space for intellectuals and writers to navigate*

the constraints of censorship and subtly comment on the socio-political environment. In retrospect, Almanahul „Flacăra” and Revista „Flacăra” in 1989 represent both the persistence of the regime’s ideological control and the emergence of hidden forms of resistance within the bounds of state-sanctioned cultural production. As such, these publications serve as both documents of ideological conformity and as artifacts of a society at the edge of revolution.

Keywords: *censorship; propaganda; cultural manipulation; Flacăra Almanac; Flacăra Magazine; socialist ideology; the 1989 Revolution; the cult of personality*

I. Introducere

În perioada regimului socialist din România, statul a exercitat un control strict asupra producției culturale, iar mass-media a fost un instrument de primă importanță pentru promovarea ideologiei oficiale. Printre publicațiile emblematică ale acestei perioade se numără Almanahul „Flacăra” și Revista „Flacăra”, care, de-a lungul decadelor în care au apărut, au fost nu doar simple vehicule de informare, ci și canale prin care regimul Ceaușescu a încercat să impună o viziune oficială asupra identității naționale și a realităților politice și sociale.

Regimul comunist al lui Nicolae Ceaușescu, instaurat la sfârșitul anilor 1960, s-a caracterizat printr-o politică de izolare internațională și centralizare politică severă. În cadrul acestui regim, mass-media a fost folosită ca un instrument de control al populației, iar cultura a fost adaptată și utilizată pentru a sprijini regimul politic. Așa-numita „cultură socialistă” a devenit un element esențial în promovarea imaginii statului și în consolidarea puterii¹.

Aceste publicații nu au fost doar surse de informație, ci și canale prin care regimul a transpus ideologia oficială în viața cotidiană a cetățenilor. Ele au fost instrumente de educație politică, prin care s-au impus norme ideologice și s-a promovat un cult al personalității liderului Ceaușescu. De asemenea, au contribuit la construirea unui mit naționalist în jurul „realizărilor” regimului și la consolidarea unui discurs public uniform, care să sublinieze „mândria națională”² și „progresul social”³.

Această lucrare își propune să analizeze, în mod comparativ, rolul cultural și politic al celor două publicații Almanahul „Flacăra” și Revista „Flacăra”, în contextul regimului socialist. Vom explora în detaliu modul în care aceste publicații au fost folosite pentru a susține ideologia socialistă, pentru a promova cultura națională „socialistă” și pentru a răspândi valorile regimului.

În acest scop, lucrarea va aborda mai multe unghiuri de analiză, incluzând studiul conținutului publicistic, al stilului de scriere, al structurilor editoriale, dar și al impactului asupra publicului și al reacțiilor la aceste publicații în perioada regimului. Analiza comparativă a celor două publicații va permite identificarea asemănărilor și diferențelor în modul în care Almanahul „Flacăra” și Revista

¹ Karherine Verdery, *Compromis și rezistență. Cultura română sub Ceaușescu*, Editura Humanitas, București, traducere de Mona Antohi și Sorin Antohi, 1994, p. 45.

² Alexandra Tomiță, *O istorie „glorioasă”. Dosarul protocronismului românesc*, Editura Cartea Românească, București, 2007, p. 75.

³ *Ibidem*.

„Flacăra” au influențat percepțiile culturale și politice din România socialistă și cum acestea au rămas relevante, chiar și după 1989.

Pentru realizarea acestei analize comparative, vom utiliza o metodologie bazată pe analiza de conținut și pe cercetarea documentară. În primul rând, vom examina articolele, editoriale și poeziile publicate în Almanahul „Flacăra” și Revista „Flacăra”, pentru a identifica modelele de discurs cultural și politic promovate în cadrul acestora. Analiza va include studii de caz ale unor ediții semnificative din perioada regimului Ceaușescu, selectându-se exemple relevante care reflectă tematicile dominante, cum ar fi naționalismul, realizările regimului, dar și ideologia socialistă.

De asemenea, cercetarea va include un studiu asupra impactului pe care aceste publicații l-au avut asupra audienței, prin intermediul unor surse secundare, inclusiv lucrări critice și studii istorice despre cultura și mass-media din perioada socialistă. Acestea vor contribui la înțelegerea modului în care Almanahul „Flacăra” și Revista „Flacăra” au fost percepute în rândul populației și cum au influențat formarea unei conștiințe colective.

În final, analiza va include și o evaluare critică a relevanței acestor publicații în România post-comunistă, având în vedere reacțiile și interpretările actuale ale acestora în cultura și politica contemporană.

II. Almanahul „Flacăra”: caracteristici și funcții

Lansat în contextul unei perioade de consolidare a puterii regimului Ceaușescu, Almanahul „Flacăra” a fost conceput ca un instrument al Partidului Comunist Român pentru a disemina ideologia regimului și pentru a întări mitul „național-socialismului”. Publicația a fost o continuare a campaniei ideologice care a început să se intensifice în anii 1970, atunci când regimul a început să pună un accent tot mai mare pe promovarea realizărilor naționale și a progresului economic sub conducerea lui Ceaușescu.

Almanahul „Flacăra” se remarcă printr-o structură variată, incluzând atât articole de natură literară, cât și eseuri științifice, istorice și politice. O caracteristică esențială a acestei publicații a fost angajamentul față de promovarea unor teme de interes național, care să susțină realizările regimului socialist și ale „omului nou”. Temele abordate includeau realizările economice ale României, progresul în domeniul industriei și al educației, dar și aspecte legate de cultivarea unui „spirit național” ce ar putea sprijini regimul în fața provocărilor externe și interne. Articolele erau scrise adesea de autori oficiali sau de personalități culturale care își consolidau poziția prin apropierea de regim. În acest sens, publicația devenea un instrument al partidului în educarea și formarea unei culturi oficiale, susținând imaginea unui stat puternic, al unui popor unitar și al unei ideologii socialiste victorioase în fața adversităților internaționale⁴.

Almanahul „Flacăra” nu era doar un vehicul ideologic, ci și un element esențial al culturii oficiale socialiste. Prin conținutul său, publicația a avut rolul de

⁴ Eugen Negrici, *Iluziile literaturii române*, Editura Cartea Românească, București, 2008, p. 120.

a forma și a educa cititorii conform standardelor ideologice impuse de regim. Prin intermediul literaturii, al poeziei și al articolelor, Almanahul „Flacăra” a susținut construirea unui mit național, în care realizările regimului erau prezentate ca parte a unei mari „revoluții culturale” care ducea țara pe drumul unei prosperități durabile și al „omului nou”. Funcția culturală a Almanahului „Flacăra” s-a manifestat și în promovarea unui repertoriu literar care se alinia strict la normele socialiste.

Funcția politică a Almanahului „Flacăra” a fost la fel de importantă ca cea culturală. Publicația a fost un instrument al Partidului Comunist Român, prin care s-au diseminat informațiile favorabile regimului, au fost promovate realizările economice și politice ale acestuia, iar criticile sau viziunea de dreapta au fost marginalizate sau eliminate. Articolele care apăreau în paginile Almanahului „Flacăra” erau întotdeauna prezentate sub un unghi care sublinia succesul regimului în fața provocărilor economice și politice, de la industrializarea țării până la construirea unui „socialism pur”.

III. Revista „Flacăra”: caracteristici și funcții

Revista „Flacăra” a fost lansată într-un context politic în care regimul Ceaușescu căuta să își consolideze puterea și să promoveze un naționalism de tip socialist. Fondată la propunerea unor lideri ai Partidului Comunist Român, publicația avea scopul de a sprijini „cultura socialistă” și de a crea un discurs unitar favorabil regimului. Adrian Păunescu, ca redactor-șef și principal susținător al revistei, a reușit să adune în jurul său o echipă de scriitori, poeți, jurnaliști și intelectuali care susțineau activ ideologia oficială⁵.

Revista „Flacăra” a fost o publicație literară cu o structură diversificată, ce includea articole de opinie, interviuri, eseuri, poezii și recenzii literare. Unul dintre elementele definitorii ale revistei a fost prezența constantă a poeziei și a materialelor literare, care aveau rolul de a încuraja formarea unui spirit colectiv în rândul populației, de a sprijini educația naționalistă și de a pune în valoare „marea realizare socialistă”. Poezia, sub conducerea lui Păunescu, a avut un rol central, iar versurile sale înflăcărâte, pline de imagini eroice și glorificări ale regimului, au fost adesea incluse în paginile revistei.

În ceea ce privește abordările politice, Revista „Flacăra” includea frecvent articole despre realizările economice ale regimului Ceaușescu, despre industria românească, dar și despre relațiile internaționale favorabile României în cadrul blocului socialist. Mai mult, publicația avea o rubrică consistentă dedicată cultului personalității lui Ceaușescu, promovând imaginea acestuia ca lider carismatic și vizionar. În aceste interviuri, erau adesea regăsite aprecieri exagerate la adresa regimului, dar și la adresa „conducătorului iubit”, ce subliniau un climat de unanimitate ideologică.

⁵ Mihai Voinea, Moartea revistei „Flacăra”. Povestea celor 100 de ani, <https://historia.ro/sectiune/general/moartea-revistei-flacara-povestea-celor-100-de-581629.html>, accesat astăzi, 29.06.2025.

Funcția culturală a Revistei „Flacăra” a fost centrală în cadrul regimului Ceaușescu. Revista a avut rolul de a crea o cultură socialistă unitară, în care literatura, artele și filosofia se îmbinau pentru a susține idealurile regimului și pentru a promova „omul nou”, idealul unui cetățean conștient de realizările regimului și de progresul național.

Din punct de vedere politic, „Revista Flacăra” a avut rolul de a susține și de a promova în mod constant ideologia oficială a regimului. Publicația a fost un canal de propagandă politică, prin care regimul Ceaușescu își impunea viziunea asupra națiunii și asupra lumii externe. Articolele despre realizările economice ale României, despre „strălucirea” socialismului românesc și despre „înălțarea” clasei muncitoare erau adesea prezentate într-o lumină excesiv de favorabilă⁶. Un alt aspect important al funcției politice a revistei a fost promovarea cultului personalității lui Nicolae Ceaușescu. Publicația devenea, astfel, un instrument de consolidare a autorității politice a liderului român, subliniind constant realizările sale și ale regimului său, de la dezvoltarea infrastructurii până la pozițiile favorabile obținute în relațiile internaționale.

IV. Impactul asupra culturii post-revoluționare

După 1989, căderea regimului comunist a marcat o schimbare radicală în peisajul cultural al României. În acest context, publicațiile ce au reprezentat regimul, inclusiv Almanahul „Flacăra” și Revista „Flacăra”, au fost evaluate sub un nou unghi. Impactul acestora asupra culturii post-revoluționare a fost complex, deoarece ele nu doar că au fost surse importante de propagandă ideologică, dar și vehicule de educație culturală care au lăsat o amprentă asupra valorilor și conștiinței colective.

În cadrul acestui capitol, vom examina modul în care aceste publicații au influențat cultura românească post-comunistă și cum au fost reinterpretate și reevaluate în perioada de tranziție către democrație⁷.

După 1989, în perioada de tranziție către democrație, Almanahul „Flacăra” și Revista „Flacăra” au fost revizuite nu doar dintr-o perspectivă istorică, ci și culturală. În mod paradoxal, chiar și în contextele cel mai adesea criticate ale regimului, aceste reviste au reușit să ofere un spațiu de promovare pentru tinerii autori care, prin alinierea la ideologia oficială, au reușit să devină ulterior figuri importante în cultura post-comunistă⁸.

În ciuda eforturilor de reevaluare, imaginea „Flacăra” în memoria colectivă a fost profund influențată de asocierea sa cu regimul Ceaușescu. Timp de decenii, aceste publicații au fost percepute de mulți drept simboluri ale cenzurii și ale constrângerilor impuse de regim asupra libertății de exprimare. După 1989, au existat multiple încercări de a separa creațiile literare din „Flacăra” de contextul ideologic al regimului.

⁶ *Ibidem*.

⁷ Anonim, *România de la comunism la postcomunism: Criză, transformare, democratizare*, Editura Polirom, Iași, 2021, p. 230.

⁸ *Ibidem*, p. 235.

V. Contextul regimului socialist și cenzura culturii

Perioada regimului socialist din România a fost marcată de o strânsă legătură între politică și cultură. Sub conducerea lui Nicolae Ceaușescu, regimul a impus un control sever asupra mass-media, literaturii, artelor și oricăror forme de exprimare publică, iar cenzura a devenit un mecanism fundamental al acestei structuri autoritare. Acest capitol va explora contextul istoric și politic al regimului socialist din România, cu un accent special pe impactul cenzurii asupra culturii naționale și asupra vieții intelectuale, analizând atât scopul politic al cenzurii, cât și modalitățile prin care aceasta a influențat producția culturală din acea perioadă⁹.

Regimul Ceaușescu a introdus un sistem de cenzură care a avut un rol central în susținerea regimului comunist și în consolidarea autorității Partidului Comunist Român. Cenzura a fost folosită pentru a controla orice formă de exprimare care ar fi putut pune în pericol stabilitatea regimului sau care ar fi fost considerată „contra-revoluționară”. Astfel, literatura, mass-media și artele vizuale au fost monitorizate cu atenție de către organismele de stat, iar orice lucrare care nu respecta linia oficială a partidului era supusă unor severi procesiuni de cenzură. Cenzura a impus nu doar interdicții asupra anumitor teme, dar și asupra modului în care anumite subiecte puteau fi tratate, limitând astfel libertatea de exprimare și creativitatea intelectuală¹⁰.

Mecanismele de cenzură au fost coordonate de mai multe instituții oficiale, cel mai important fiind Consiliul Național al Cenzurii (CNC), care supraveghea și aproba toate publicațiile și producțiile culturale. Acest consiliu a avut atribuții deosebit de extinse, inclusiv dreptul de a interzice publicațiile, de a modifica lucrările și de a le retrage de pe piață. În plus, regimul Ceaușescu a încurajat dezvoltarea unui aparat de „auto-cenzură” în rândul intelectualilor și al artiștilor. Aceasta însemna că mulți scriitori, jurnaliști și artiști erau conștienți de restricțiile impuse de regim și, astfel, își autocenzurau lucrările pentru a le face acceptabile pentru publicare.¹¹

Cenzura în literatură a fost una dintre cele mai evidente forme de control cultural din perioada regimului Ceaușescu. Scriitorii și poeții erau obligați să urmeze directivele ideologice ale partidului, iar orice lucrare care nu se conforma acestor norme era respinsă sau, mai grav, retrasă din circulație. În acest sens, literatura a devenit un instrument al propagandei oficiale, iar regimul Ceaușescu a folosit scriitorii pentru a construi o imagine idealizată a României socialiste¹².

Cenzura impusă de regimul Ceaușescu a avut un impact semnificativ asupra culturii românești. Pe de o parte, aceasta a limitat dezvoltarea unor forme de expresie artistică mai liberale și mai diverse, iar pe de altă parte, a forțat creatorii culturali să adopte tehnici subtile de subminare a regimului. Mulți autori și artiști

⁹ Anneli Ute Gabanyi, *Ceaușescu și scriitorii. Analize politico-literare în timp real*, Editura Litera, București, 2023, p. 420.

¹⁰ Anonim, *Abuz, traumă, memorie. Realități și consecințe ale comunismului românesc*, Editura Polirom, Iași, 2023, p. 100.

¹¹ *Idem*, p. 132.

¹² Eugen Negrici, *Literatura română sub comunism. Poezia*, Editura Fundației PRO, București, 2006, p. 350.

au început să folosească metafore și simboluri pentru a exprima critici subtile la adresa regimului, dar și pentru a proteja libertatea de gândire în fața cenzurii oficiale. Chiar și în contextul represiunii politice, literatura și artele din perioada Ceaușescu au fost martore ale unei forme de rezistență culturală. Scriitori și artiști au reușit să transmită mesaje de subversiune ideologică prin intermediul unui limbaj codificat, iar unele lucrări care păreau conforme regimului aveau în spate un substrat critic sau o alegorie a realității românești¹³.

VI. „Flacăra” și intelectualii din regimul Ceaușescu

„Flacăra” a fost o publicație semnificativă în cadrul regimului Ceaușescu, având un rol central în promovarea ideologiei socialiste și în consolidarea imaginii regimului. Vom examina, de asemenea, dilemele morale și profesionale cu care s-au confruntat intelectualii care au susținut regimul, dar și formele subtile de rezistență care au apărut chiar în cadrul acestei publicații.

„Flacăra” a fost strâns legată de Partidul Comunist Român, iar rolul său nu a fost doar de a informa, ci și de a promova un discurs ideologic uniform. În cadrul regimului Ceaușescu, intelectualii care colaborau cu „Flacăra” erau adesea aleși nu doar pentru talentul lor literar, ci și pentru conformitatea cu linia ideologică a partidului. Publicația devenea astfel o platformă ideologică oficială, unde contribuțiile intelectuale erau adesea supuse unei cenzuri stricte, iar orice deviere de la normele ideologice impuse de regim putea atrage sancțiuni grave¹⁴.

În același timp, colaborarea cu „Flacăra” nu era un act de subordonare totală; mulți intelectuali din acea perioadă au reușit să își exprime critici subtile la adresa regimului sau să propună teme care, deși erau conforme cu linia ideologică a regimului, aveau un substrat mai profund, de reflecție asupra societății și a realităților de zi cu zi. De exemplu, Păunescu și alți scriitori din „Flacăra” au abordat teme ca suferința individuală, nevoia de solidaritate sau critica tăcută a sistemului autoritar, toate acestea fiind exprimate prin metafore și simboluri care depășeau limitele cenzurii¹⁵.

Așadar, intelectualii care colaborau cu „Flacăra” erau văzuți ca fiind „adevărați” susținători ai regimului, în timp ce cei care nu se aliniaseră erau adesea marginalizați sau excluși din cercurile culturale oficiale.

VII. Publicul „Flacăra”: audiență și receptare

În acest capitol, vom explora relațiile complexe dintre „Flacăra” și intelectualii din perioada comunistă, analizând cum aceștia au colaborat cu publicația și care a fost impactul acestei colaborări asupra culturii și societății românești. Vom examina, de asemenea, dilemele morale și profesionale cu care s-

¹³ Ion Mihai Pacepa, *Orizonturi roșii: Crimele, corupția și moștenirea Ceaușeștilor*, Editura Humanitas, București, 2019, p. 78.

¹⁴ Alexandru Mamina, *Cenaclul Flacăra. Istorie, cultură, politică*, Editura Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2020, pp. 20-40.

¹⁵ Vali Șerban, *Istoria unui vis: o poveste subiectivă a Cenaclului „Flacăra”*, Editura Eikon, București, 2014, pp.45-40.

au confruntat intelectualii care au susținut regimul, dar și formele subtile de rezistență care au apărut chiar în cadrul acestei publicații.

„Flacăra” a fost strâns legată de Partidul Comunist Român, iar rolul său nu a fost doar de a informa, ci și de a promova un discurs ideologic uniform. În cadrul regimului Ceaușescu, intelectualii care colaborau cu „Flacăra” erau adesea aleși nu doar pentru talentul lor literar, ci și pentru conformitatea cu linia ideologică a partidului. Publicația devenea astfel o platformă ideologică oficială, unde contribuțiile intelectuale erau adesea supuse unei cenzuri stricte, iar orice deviere de la normele ideologice impuse de regim putea atrage sancțiuni grave. În acest context, „Flacăra” a fost o publicație cu un caracter dublu: pe de o parte, a promovat un discurs naționalist-socialist și a glorificat realizările regimului, iar pe de altă parte, a oferit o tribună intelectualilor care, în ciuda presiunilor, au încercat să își exprime opiniile într-un cadru controlat¹⁶.

Pentru intelectualii care au colaborat cu „Flacăra”, dilema principală a fost aceea de a rămâne fideli propriilor principii și valori într-un context de presiune politică intensă. Mulți dintre aceștia erau conștienți de natura propagandistică a publicației și de compromisul implicat de asocierea cu regimul Ceaușescu, însă alegerea de a colabora era văzută de unii ca un rău necesar pentru a supraviețui în climatul politic al vremii. De-a lungul decadelor, această colaborare cu „Flacăra” a fost o sursă de autocritică și de disensiune în rândul intelectualilor post-comuniști, care, după 1989, au fost nevoiți să se justifice pentru implicarea lor în regimul socialist¹⁷.

VIII. Tehnici de manipulare culturală în publicațiile „Flacăra”

În cadrul regimului Ceaușescu, cultura a fost percepută nu doar ca un domeniu al artei și al literaturii, ci și ca un instrument de influențare a opiniei publice și de consolidare a puterii politice. Publicațiile oficiale, inclusiv Almanahul „Flacăra” și Revista „Flacăra”, au fost folosite în mod intenționat ca vehicule de manipulare culturală, contribuind la construirea unui discurs favorabil regimului și a ideologiei socialiste. Acest capitol își propune să analizeze tehnicile prin care „Flacăra” a fost folosită ca instrument de manipulare culturală, evidențiind metodele prin care publicațiile au influențat percepțiile colective ale realității politice, economice și sociale.

Una dintre principalele tehnici de manipulare culturală folosite de „Flacăra” a fost utilizarea simbolurilor și imaginilor pentru a construi o narațiune favorabilă regimului. Regimul Ceaușescu și-a dorit să proiecteze imaginea unei Români puternice, independente și prosperă, iar publicațiile „Flacăra” au fost un mijloc esențial în acest demers. Articolele, interviurile, dar și ilustrațiile din paginile „Flacăra” promovau un discurs vizual care reflecta realitățile regimului, în special în ceea ce privește realizările economice și industriale, în mod constant asociate cu „conducătorul iubit” Nicolae Ceaușescu.

¹⁶ Lavinia Betea, *Ceaușescu și epoca sa*, Editura Corint, București, 2021, p. 80.

¹⁷ *Ibidem*, p. 90.

Un alt mijloc de manipulare culturală folosit de „Flacăra” a fost limbajul. Publicațiile erau pline de expresii și formulări ce reflectau viziunea oficială a regimului asupra realității. Almanahul „Flacăra” și Revista „Flacăra” aveau un limbaj înflăcărat, plin de superlative, care viza nu doar să descrie realitatea, ci să o creeze în ochii cititorilor.

Un alt aspect important al manipulării culturale prin „Flacăra” a fost promovarea unui sistem educațional care întărea valorile ideologice ale regimului. Publicațiile au fost un instrument activ în educarea tinerelor generații, promovând idealuri precum colectivismul, naționalismul socialist și loialitatea față de partid și liderul său. „Flacăra” a avut un rol esențial în formarea unei conștiințe colective, în care tinerele generații erau învățate să aprecieze realizările regimului și să considere criticile externe drept atacuri iresponsabile. Prin articolele sale, revista încuraja o abordare dogmatică a învățământului, subliniind importanța educației ca mijloc de realizare a idealurilor socialiste.

IX. Analiză comparativă între almanahul „Flacăra” și revista „Flacăra”

Anul 1989 reprezintă un punct de inflexiune în istoria regimului Ceaușescu, fiind marcat de o profundă instabilitate politică și socială, culminând cu Revoluția din decembrie. În această perioadă de criză, două dintre publicațiile-cheie ale regimului, Almanahul „Flacăra” și Revista „Flacăra”, continuau să opereze ca instrumente de susținere a ideologiei oficiale, reflectând atât tentațiile propagandistice ale regimului, cât și primele semne ale crizei regimului și ale presiunii revoluționare.

Almanahul „Flacăra” din 1989 continuă să fie un exemplu de „formă monumentală” a propagandei ideologice. Printr-o retorică grandilocventă și un limbaj hiperbolic, almanahul susține narațiunea unui „progres continuu”, în ciuda unei economii aflate într-o stagnare gravă. Termeni precum „realizări incomparabile”, „victorie socialistă” și „omul nou” domină articolele și îndeamnă cititorul să adopte o viziune teleologică asupra istoriei, în care viitorul României este inevitabil marcat de „succesul socialismului”. În mod paradoxal, în fața penuriei de alimente și a unei populații tot mai nemulțumite,

În contrast, Revista „Flacăra” din 1989 adoptă un ton mai nuanțat, având o structură semnificativ mai flexibilă în ceea ce privește abordările tematice. Deși în continuare subordonată ideologic, revista încearcă să articuleze o viziune culturală mai sofisticată, în care literatura, artele și muzica sunt plasate într-un context naționalist și național-socialist. Într-o manieră subtilă, dar totuși evidentă, revista prezintă și unele elemente care sugerează tensiunile interne ale regimului, întrucât anumite articole utilizează un limbaj mai „liberalizat” față de cel din Almanahul „Flacăra”.

Ambele publicații folosesc tehnici de selecție riguroasă a informațiilor pentru a promova un tablou favorabil regimului. În Almanahul „Flacăra”, selecția articolelor este dominată de teme legate de „realizările economice” ale regimului și de „solidaritatea internațională” cu celelalte regimuri socialiste. În acest sens, se recurge la o tehnică de estompere a realităților dure ale economiei, concentrându-se

pe elemente simbolice și pe evenimente care contribuiau la consolidarea mitului „româniei de aur”.

Revista „Flacăra” se angajează într-un tip de „minimizare indirectă” a crizelor interne, printr-o alegere tematică care pune accent pe „progresul spiritual și cultural” al României. Un exemplu semnificativ este promovarea unor interviuri cu figuri din cultura română, ale căror contribuții sunt prezentate ca „realizări estetice” în contextul socialismului. Totodată, revista operează printr-un discurs narativ ce încurajează ideea de „unitate națională”, dar acest discurs rămâne ambiguu în fața realității economice, favorizând o viziune „simbolică” a succesului național, fără a detalia efectele concrete ale politicii economice a regimului.

Ambele publicații au servit ca platforme pentru colaborarea intelectualilor cu regimul Ceaușescu, iar acest aspect se regăsește în mod clar în discursul lor. În cazul Almanahului „Flacăra”, colaborarea intelectuală este orientată spre promovarea unui „spirit colectiv” care subliniază „realizările naționale” și importanța „solidarității de clasă”. Aici, intelectualii sunt un instrument al regimului pentru a legitima politicile acestuia, având un rol esențial în promovarea ideologiei oficiale. Un alt aspect esențial al analizei comparative dintre cele două publicații din 1989 este gradul de subtilitate cu care fiecare abordează regimul Ceaușescu. În Almanahul „Flacăra”, tonul este în mod evident elogios și apoteotic, iar orice formă de critică este absentă. Publicația utilizează un limbaj hiperbolic pentru a sublinia succesul „conducătorului iubit” și pentru a promova realizările regimului, în special în domeniile industrializării și educației.

În concluzie, Almanahul „Flacăra” și Revista „Flacăra” din 1989 reflectă două aspecte ale aceleiași realități: pe de o parte, retorica triumfalistă și apologia regimului, iar pe de altă parte, o încercare mai subtilă de a negocia cu realitățile politice și sociale ale unui regim aflat pe cale de dispariție.

X. Concluzii

Publicațiile „Flacăra” și Almanahul „Flacăra” au avut un impact semnificativ asupra culturii și politicii din perioada regimului Ceaușescu, fiind instrumente esențiale de propagandă ideologică și de consolidare a puterii regimului.

Pe de altă parte, „Flacăra” a reprezentat și un spațiu pentru o parte din intelectualii regimului, care, deși constrânși de cerințele ideologice, au reușit să își exprime, adesea subtil, propriile viziuni și critici față de realitățile regimului. Colaborarea acestora cu „Flacăra” a fost, pentru mulți, o formă de compromis între libertatea intelectuală și supraviețuirea profesională într-un regim autoritar. Această situație a generat o ambiguitate în percepția post-comunistă asupra intelectualilor din perioada comunistă, dar și asupra publicațiilor care, deși slujind regimul, au oferit și un cadru pentru promovarea unor viziuni culturale valoroase.

În concluzie, „Flacăra” și Almanahul „Flacăra” au fost două dintre cele mai puternice instrumente de manipulare culturală și ideologică ale regimului Ceaușescu, contribuind la construirea unui narativ oficial favorabil regimului și la formarea unei imagini ideale a României socialiste.

Bibliografie

Izvoare și lucrări de referință:

- ANONIM, *România de la comunism la postcomunism: Criză, transformare, democratizare*, Editura Polirom, Iași, 2021.
- ANONIM, *Abuz, traumă, memorie. Realități și consecințe ale comunismului românesc*, Editura Polirom, Iași, 2023.
- BETEA, Lavinia, *Ceașescu și epoca sa*, Editura Corint, București, 2021.
- BOIA, Lucian, *Cum am trecut prin comunism. Primul sfert de veac (memorii)*, Editura Humanitas, București, 2018.
- BOIA, Lucian, *Strania istorie a comunismului românesc (și nefericitele ei consecințe)*, Editura Humanitas, București, 2016.
- COROBICA, Liliana, *Panorama comunismului în România*, Editura Polirom, Iași, 2020.
- CORMOȘ, Grațian, *Edgar Papu și teoria protocronismului românesc*, Editura Argonaut, București, 2012.
- GABANYI, Anneli Ute, *Ceașescu și scriitorii. Analize politico-literare în timp real*, Editura Litera, București, 2023.
- GHEONEA, Valeriu, *România socialistă și Interpolul 1972-1989. Poliție, terorism și trafic de droguri în timpul Războiului Rece*, Editura Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2024.
- PACEPA, Ion, Mihai, *Orizonturi roșii: Crimele, corupția și moștenirea Ceașecștilor*, Editura Humanitas, București, 2019.
- PORTOCALĂ, Radu, *Căderea lui Ceașescu*, Editura MEDIAFAX, București, 2019.
- ȘERB, Sorin, *Ceașescu: Ultimul an*, Editura Litera, București, 2020.
- ȘTEFĂNESCU, Alex, *Eu și comunismul*, Editura Curtea Veche, București, 2020.
- TISMĂNEANU, Vladimir, STERN, Radu, *Comunism și cultură*, Editura Curtea Veche, București, 2023.
- TOMIȚĂ, Alexandra, *O istorie „glorioasă”. Dosarul protocronismului românesc*, Editura Cartea Românească, București, 2007.
- VERDERY, Karherine, *Compromis și rezistență. Cultura română sub Ceașescu*, Editura „Humanitas”, București, traducere de Mona Antohi și Sorin Antohi, 1994.
- VOEGELIN, Eric, *Religiile politice*, Editura Humanitas, București, 2010.

Studii de istorie și critică literară:

- MAMINA, Alexandru, *Cenacul Flacăra. Istorie, cultură, politică*, Editura Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2020.
- MANOLESCU, Nicolae, *Istoria critică a literaturii române. 5 secole de literatură*, Editura Paralela 45, București, 2008.
- MIHĂILESCU, Dan. C, *Literatura română în postceașism: Piața ideilor politico-literare*, Editura Polirom, Iași, 2007.
- NEGRICI, Eugen, *Literatura română sub comunism. Poezia*, Editura Fundației PRO, București, 2006.
- NEGRICI, Eugen, *Literatura română sub comunism. Proza*, Editura Fundației PRO, București, 2006.
- NEGRICI, Eugen, *Iluziile literaturii române*, Editura Cartea Românească, București, 2008.
- PAPU, Edgar, *Din clasicii noștri. Contribuții la ideea unui protocronism românesc*, Editura «Eminescu», București, 1977.

ȘERBAN, Vali, *Istoria unui vis: o poveste subiectivă a Căminului „Flacăra”*, Editura Eikon, București, 2014.

Periodice:

Almanah „Flacăra”, 1989, nespecificat.

Revista „Flacăra”, Săptămânal editat de Frontul Democrației și Unității Socialiste, anul XXXVIII, vineri, 1, 6 ianuarie 1989,

<https://www.bibliotecadeva.ro/periodice/flacara/> , accesat astăzi, 29.06.2025.

Revista „Flacăra”, Săptămânal editat de Frontul Democrației și Unității Socialiste, anul XXXVIII, vineri, 2, 13 ianuarie 1989,

<https://www.bibliotecadeva.ro/periodice/flacara/> , accesat astăzi, 29.06.2025.

Revista „Flacăra”, Săptămânal editat de Frontul Democrației și Unității Socialiste, anul XXXVIII, vineri, 3, 20 ianuarie 1989,

<https://www.bibliotecadeva.ro/periodice/flacara/> , accesat astăzi, 29.06.2025.

Revista „Flacăra”, Săptămânal editat de Frontul Democrației și Unității Socialiste, anul XXXVIII, vineri, 4, 27 ianuarie 1989,

<https://www.bibliotecadeva.ro/periodice/flacara/> , accesat astăzi, 29.06.2025.

Revista „Flacăra”, Săptămânal editat de Frontul Democrației și Unității Socialiste, anul XXXVIII, vineri, 5, 3 februarie 1989,

<https://www.bibliotecadeva.ro/periodice/flacara/> , accesat astăzi, 29.06.2025.

Revista „Flacăra”, Săptămânal editat de Frontul Democrației și Unității Socialiste, anul XXXVIII, vineri, 6, 10 februarie 1989,

<https://www.bibliotecadeva.ro/periodice/flacara/> , accesat astăzi, 29.06.2025.

Revista „Flacăra”, Săptămânal editat de Frontul Democrației și Unității Socialiste, anul XXXVIII, vineri, 7, 17 februarie 1989,

<https://www.bibliotecadeva.ro/periodice/flacara/> , accesat astăzi, 29.06.2025.

Revista „Flacăra”, Săptămânal editat de Frontul Democrației și Unității Socialiste, anul XXXVIII, vineri, 8, 24 februarie 1989,

<https://www.bibliotecadeva.ro/periodice/flacara/> , accesat astăzi, 29.06.2025.

Webografie:

VOINEA, Mihai, Moartea revistei „Flacăra”. Povestea celor 100 de ani ,

<https://historia.ro/sectiune/general/moartea-revistei-flacara-povestea-celor-100-de-581629.html> , accesat astăzi, 29.06.2025.